

[01/04]

Anna Ahlstrand: På vilket sätt ser du dig själv som en politisk aktör? Kallar du dig aktivist och betraktar du din konstnärliga metod som aktivism?

Oliver Ressler: Alla mina projekt har en stark politisk koppling. Projekten genomförs i det offentliga rummet, som tematiska utställningar, eller som videoverk. De tas emot på skilda sätt, de ses av olika människor och framkallar olika reaktioner, beroende på hur de presenteras. Några av mina projekt har stark koppling till aktivism som *This is what democracy looks like!* (38 min, 2002), där jag deltog i en antiglobaliseringsdemonstration, och videon *"Disobbedienti"* (54 min, 2002) som handlar om den italienska aktiviströrelsen. Andra projekt har ingen koppling till aktivism alls. Jag kallar mig själv konstnär snarare än aktivist, eftersom jag ser mig snarare som en konstnär som arbetar i relation till aktivism än en aktivist med bakgrund som konstnär.

AA: På vilket sätt förhåller sig utställningen "Alternative Economics, Alternative Societies" till dina tidigare projekt? Varför har du valt att arbeta med maktförhållanden i ekonomiska system?

OR: Mitt första projekt med koppling till ekonomi var en utställningsserie "The global 500" som började 1999. Utställningen byggde på forskning kring ledande aktörer bakom den ekonomiska globaliseringen, de 500 största transnationella företagen. Arbetet kan beskrivas som en sorts analys och kritik av en hegemonisk ekonomi presenterat inom utställningskontexten. I de två videoverken "This is what democracy looks like!" och "Disobbedienti" fokuserar jag mer på motståndet mot kapitalismen. Det kändes logiskt från den utgångspunkten, att nästa steg i mitt konstnärliga arbete skulle komma att handla om alternativa ekonomiska koncept och modeller som tar avstånd från det kapitalistiska systemets regler. Ett ämne som saknas i de flesta teoretiska beskrivningar av kapitalistisk ekonomi, vilket gjorde det än mer angeläget för mig att genomföra ett eget forskningsprojekt på området – forskning som nu presenteras genom utställningen "Alternative Economics, Alternative Societies". Jag tror att det är absolut nödvändigt att inrikta sig på alternativa lösningar i en tid då den nyliberala parollen "There is no alternative" fortfarande är förhärskande.

AA: Hur ser din egen bild av demokrati och alternativa ekonomier och samhällen ut? Hur skulle du beskriva en möjlig social förändring och samhällsutveckling i rådande makthierarkier?

OR: I min bild av det ideala samhället måste en del grundläggande principer uppfyllas: Det måste vara en äkta direktdemokrati, alltså inte den falska, skenbara demokrati vi tvingas leva med idag. Grundläggande behov för alla människor måste fyllas t ex genom en "minimilön". Företag skulle organiseras genom självstyrelse av de människorna som arbetar i dem, de maktförhållanden som styr statligt och privat kapital måste brytas ned, osv. Jag är inte alls säker på hur ett samhälle som bygger på dessa principer skulle kunna genomföras och organiseras bäst...men jag relaterar själv gärna till Zapatisternas koncept "asking we walk" (på spanska "preguntando caminamos"). Med "asking we walk" analyserar man sina egna handlingar medan man gör upp planer som inte är avgjorda redan från början. Detta speglar även ramarna för mitt arbete med projektet "Alternative Economics, Alternative Societies" eftersom det är ett pågående undersökningsarbete under ett pågående projekt, som jag inte vet var det kommer att leda de närmaste åren.

AA: Vilka är dina avsikter och mål med projektet "Alternative Economics, Alternative Societies"? Kan man tro på en utopisk framtid idag?

OR: Min avsikt med projektet är helt enkelt att ge andra människor idéer, på vilka ett bättre samhälle än det vi lever i kan byggas. Ett sådant samhälle skall inte komma till genom en handlingsplan som tagits fram för en elits särintresse. Det skulle vara en omfattande process baserad på en allmän diskussion, som involverar så många människor som möjligt. Det måste vara en utvecklingsprocess som baseras på något slags öppen, transparent, "uppöpnad" linje. I ett av videoverken som visas i utställningen "Alternative Economics, Alternative Societies" poängterar den tyske författaren Christoph Spehr att utopiskt tänkande idag inte får vara normgivande i det avseendet att den bestämmer vad folk skall göra. Jag föredrar ett samhälle som utvecklas utefter icke-hävdvunna linjer. Du kan fortfarande kalla det samhället en utopi, men det skulle vara en helt annan typ av utopi än den vi har upplevt hittills. I framtiden skulle jag tycka att det vore intressant att utvidga projektet med några pågående exempel på existerande alternativa modeller, som man kan hitta till exempel i vissa regioner i Sydamerika.

AA: Hur vill du att betraktaren skall förhålla sig till utställningen "Alternative Economics, Alternative Societies"?

OR: Besökaren börjar oftast med att gå runt och läsa på de textremsor som finns på golvet. Texterna är citat från videoverken som presenteras på separata monitorer i utställningen. Videoverken är inte placerade i någon särskild ordning och textremsorna leder fram till den video från vilken texten är citerad. På det sättet börjar man oftast titta på den video vars citat man tycker verkar intressant. En del stannar flera timmar i utställningen och andra tittar fem minuter här och tio minuter där, och plockar upp det som man tycker är värt att tänka på. Man kanske pratar med någon annan besökare om de idéer som presenteras, kanske kopplar man ihop olika åsikter med varandra, eller med tankar man haft med sig sedan tidigare.

AA: Tror du att konsten har möjlighet att påverka samhällsdebatten och ha inflytande på det politiska systemet?

OR: Diskussionen kring sociala och ekonomiska alternativ är inte bara marginaliserad av massmedia, utan av vänsteroppositionen, av majoriteten av NGOs medlemmar, av de flesta teoretiker och filosofer, och till och med av stora delar av anti-globaliseringsrörelsen. Idag är nästan alla medvetna om vilka katastrofala följder kapitalismen har, som till exempel att miljoner människor som lever i syd dör varje år, men vi kämpar fortfarande för att överleva i det kapitalistiska systemet, bara för att vinna små fördelar. Genom vårt handlande håller vi systemet vid liv – eftersom alternativa perspektiv varken är kända eller beaktade. Genom mitt arbete försöker jag komma en bit på väg. Jag tar fram forskning kring modeller för ekonomiska och sociala alternativ, jag gör informationen tillgänglig genom mina videoverk, arbete läggs sedan till den samling av information som den pågående utställningen består av. Jag använder konstens rum för att göra informationen tillgänglig för en grupp människor, därför att jag har en känsla av att konstområdet fortfarande är ett fält där det finns utrymme att tala om kritiska frågor. Konst ses ofta i sig själv som en form av utopiskt tänkande. Men det är inte särskilt många konstnärer som ägnar sin tid åt politiskt, socialt och ekonomiskt utopiskt tänkande, vilket för mig är av avgörande betydelse idag. Jag tar bara några få steg i rätt riktning, och hoppas att ett par människor kan låta sig inspireras av mitt arbete.

AA: Tror du att det är möjligt att påverka den ekonomiska verkligheten?

OR: Försök att förändra den ekonomiska verkligheten görs redan idag. Efter kollapsen av det nyliberala ekonomiska systemet i Argentina försökte stora delar av befolkningen verkligen förändra det rådande politiska tillståndet. Genom organiserad grannsamverkan, massomfattande "proletär shopping" och genom ockupation av fabriker och företag, som gjordes om till kollektivföretag och som drevs av arbetarna själva. Vi har även just nu en intressant situation i Venezuela, där vänstern i regeringsställning stöder en demokratiseringsprocess av det ekonomiska systemet och av hela samhället. Den här typen av utvecklingstendenser stöter förstås på problem. Det görs bojkotter mot Venezuela, och USA stödjer till och med en kupp ledd av höger oppositionen i Venezuela mot den demokratiskt valda sittande regeringen. Men vi ser åtminstone att alternativ till nyliberal kapitalistisk ekonomi är möjlig, men samtidigt ser vi att dessa tendenser förtrycks av kapitalet och av länder i Europa eller USA. Därför är det väldigt viktigt att den radikala politiska oppositionen i huvudstäderna vinner terräng mot den politiska eliten. Om en sådan motstånd process lyckas skulle man om några år kunna se, åtminstone en tänkbar, förändring av den ekonomiska verkligheten.

AA: Tror du att konsten kan utgöra en kreativ maktfaktor och fungera som länk mellan individ och samhälle?

OR: Absolut, ibland kan det fungera. Konst kan vara en väldigt framgångsrik metod i vissa situationer. Jag minns till exempel en affischkampanj som konstnärer och konstnärskollektiv genomförde inom "Act-up" rörelsen på 80-talet i USA, och som framkallade en allmän medvetenhet för AIDS och drev den konservativa amerikanska regeringen att ändra en politik som helt ignorerade AIDS krisen. Men kampanjen är även ett exempel på att konst bara kan få ett större inflytande i samarbete med andra sociala grupper. I många av dessa samarbeten med sociala motiv är det inte nödvändigtvis så viktigt att definiera aktionerna som konst, utan att människor från olika bakgrunder träffas, helt enkelt, och får något gjort.

AA: Finns det inte en risk att man förlorar trovärdighet genom att presentera dessa frågor som konst?

OR: Vårt samhälle domineras av en viss konst, som i de mer intressanta fallen ofta är svår att förstå genom sin komplicerade struktur och sina dolda meningar, och i de värsta fallen, endast uppfyller ett skönhets- och underhållningsbehov eller att dess funktion är att representera den styrande makten. Det är ganska uppenbart att dessa funktioner har stort inflytande på den förutbestämda synen på "konst". Men benämningen "konst" används även för en annan mindre del av konstnärligt utövande, som behandlar och inbegriper den politiska och sociala sfären och som har mycket litet att göra med statussymboler för en rik självutnämnd elit. Av strategiska skäl kan det i sådana lägen vara viktigt att

understryka att politiskt engagerad konst även är konst, för att inte överlämna rätten att bestämma vad som är konst till kommersiella gallerier och konstmarknaden.

De två senaste Documenta var mycket viktiga i det avseendet, att politisk konst presenterades som viktig "konst" för en stor publik.

Mina egna strategier skiljer sig från projekt till projekt, där varje arbete oftast tillför en helt annan strategi. Jag är intresserad av att överföra frågor från det realpolitiska rummet till det symboliska rummet, och kanske tillbaka igen. När man arbetar tematiskt så tycker jag att det är mycket viktigt att genomföra projekten på ett sätt som inte bara är begripliga för experter av samtida konst utan även för en bredare publik, för att motverka de isolerande tendenser som råder inom konstfältet. Men allt beror på kontexten: I ett sammanhang kan det vara viktigt för mig att påpeka att det verkligen är konst, medan i ett annat sammanhang, som tex. när jag arbetar i offentliga innerstadsområden, så kan det kännas viktigt att genomförandet fungerar även under de förhållanden då publiken inte är medveten om att det är konst de ser.

Intervjun genomfördes av Anna Ahlstrand och publicerades i den Svenska Kulturtidskriften Hjärnstorm, #82 2004.

Den pågående utställningen "Alternative Economics, Alternative Societies" kommer att visas på O.K – Center for Contemporary Art i Linz (Österrike) och på Wyspa Progress Foundation i Gdansk (Polen). Mer information om Oliver Ressler på <http://www.ressler.at>